

ძველი ქართული სისხლის სამართალი

ავტორი: ლუკა კაზანჯი

თბილისი

2019

სარჩევი:

შესავალი/სისხლის სამართლის არსობრივი მიმოხილვა ისტორიული განვითარების გზაზე	3
ძველი ქართული სისხლის სამართლის სისტემა.....	4
სასჯელები ძველი ქართული სისხლის სამართლის მიხედვით	5
ქართული სისხლის სამართლის ისტორიული ანალიზი XVI-XX სს.....	6
შეჯამება	10
ბიბლიოგრაფია:	10

შესავალი/სისხლის სამართლის არსობრივი მიმოხილვა ისტორიული განვითარების გზაზე

ზოგადად, სისხლის სამართალი გახლავთ მეცნიერება დანაშაულის, როგორც სახელმწიფოს მიერ დადგენილი კულტურის ნორმების წინააღმდეგ მიმართული ფსიქოსომატური ფენომენის შესახებ. კერძოდ, ზემოაღნიშნული მოძღვრება შეისწავლის სამართლის ნორმების მოქმედების მასტიმულირებელ აზრობრივ ბმებს, რაც ტრანსფორმირდება საზოგადოების განვითარების მშვიდობიანი პირობების შემქმნელ ასონანსურ იდეოლოგიად.

სისხლის სამართალი შეისწავლის ობიექტურ-დესკრიფციულად ჩამოყალიბებულ ქმედების შემადგენლობას, ნატურალისტურად გაგებულ მოქმედებას, ობიექტურ-ნორმატიულად განსაზღვრულ მართლწინააღმდეგობასა და სუბიექტურ-დესკრიფციულად გაგებულ ბრალს.

სისხლის სამართალი გახლავთ უტილიტარული დანიშნულების სისტემა, რომელიც ფუნქციონალურად და სტრუქტურირებულადაც წარმოადგენს სამართლებრივი აზროვნების დედუქციურ მწვერვალს.

ზოგადად, სამართლებრივი აზროვნება აღმოცენდა ობლიგატორული მტკიცებულებებისა და პრეიურდირებული ჭეშმარიტებების რელატიური შერწყმის შედეგად.

სისხლის სამართალი დანაშაულებრივ მოქმედებებს ებრძვის, როგორც ფსიქოლოგიურ, ასევე ნორმატიულ დონეზე, რაც საზოგადოებას ეხმარება ნორმატიული მართლწესრიგის შექმნაში.

ზოგადად სამართალი გახლავთ ფენომენი, რომელიც შექმნა პოსტრუქტურალისტურმა ფილოსოფიამ. ზემოაღნიშნული პროცესი წარმართა სხვადასხვა ეთნოკულტურულ კავშირთა ისტორიულ-მეტაფიზიკური მისწრაფებების ფაქტოლოგიური კომბინირების შედეგად.

ქართული სისხლის სამართალი გახლავთ ერთგვარი აზრობრივი სივრცე, რომელიც ამთლიანებდა და ასრულყოფილებდა კავკასიელ ხალხთა მენტალურ და სოციოგენურ სწრაფვებს.

ქართული სისხლის სამართალი თანაბარზომიერად ანაწილებდა დესკრიფციულ თავისებურებებსა და პრესკრიპციულ ბაზისებს, რაც შემდგომ იქცა სამართლებრივი ტრადიციების სისტემატიზატორად.

ძველი ქართული სისხლის სამართალი ფაქტობრივად აერთიანებდა ურთულეს აზრობრივ ფორმაციებს და ფაქტოლოგიურ კონდიციებს. ჩვენი აზრით,

ქართული სისხლის სამართალი იქცა ადრექრისტიანული, კოლხურ-იბერიულ-ქალდეური ტრადიციებისა და ქრისტიანული სულიერების შემრწყმელ სულიერ აბსოლუტად. ძველი ქართული სისხლის სამართალი იკვებებოდა რომაულ-ბიზანტიური და, შემდგომ ეპოქაში, სპარსულ-არაბული იურიდიული სამყაროს ნორმატიულ დელეგასტრიული მიღწევებით.

ძველი ქართული სისხლის სამართლის სისტემა

ძველი ქართული სისხლის სამართალი ეყრდნობოდა ძალიან საინტერესო სასამართლო სისტემას, კერძოდ მთავარი სამართლებრივი ხელისუფალი გახლდათ მეფე, რომელიც იყო კონდიციონალურ დონეზე დამაკავშირებელი რგოლი მოსახლეობისა და ხელისუფლებისა. მერვე-მეცხრე საუკუნეებში არაბთა ბატონობის ჯერ გამლიერების, ხოლო შემდეგ დამცრობის შემდგომ, საჭირო გახდა მძლავრი ბიუროკრატიულ-ადმინისტრაციული სასამართლო სისტემის შექმნა, რომელიც ძირითადად ჩამოყალიბდა ბიზანტიური იურისპრუდენციის ნაციონალურ აზრობრივ პრიზმაში განწმენდის შედეგად. კერძოდ, ეგრედწოდებული „სააჯო კარის“ სისტემა ისიდორე დოლიძის აზრით, ჩამოყალიბდა კონსტანტინე არმენოპულოსის და გიორგი სისტეროსის იურიდიული იდეების კომბინირების წყალობით. მაგალითად, ისიდორე დოლიძე აცხადებდა: „სააჯო კარი ძალიან ჰგავს ბიზანტიურ სასამართლოს, რადგან იგი უპირველეს საფუძვლად განიხილავს ფაქტს და მეტიც ნორმატიულ რესტრიქციაზე დაფუძნებულ ფაქტს“.

ძველი ქართული სისხლის სამართალი სასამართლოს სისტემას აცხადებდა განსაკუთრებულ ინსტიტუციად. მაგალითად, დავით აღმაშენებელმა განახორციელა რა უფლებამოსილების ინდევერტიზაცია, ჩამოაყალიბა მწიგნობართუხუცეს-ჰყონდიდელის თანამდებობა, რომელმაც გააერთიანა ნაწილობრივ საერო ძალაუფლება და სასულიერო ხელისუფლება. თავისუფლად შეიძლება ითქვას დავით აღმაშენებლის სამართლებრივმა რეფორმებმა სასამართლო სისტემა აქცია უძლიერეს ინსტიტუტად, რომელიც უზრუნველყოფდა მონარქიის და საბოლოო ჯამში მოსახლეობის იურიდიულ ძლიერებას.

მაგალითად სააჯო კარის ხელმძღვანელი გახდა მწიგნობართუხუცეს-ჰყონდიდელი, რაც ჩვენი აზრით, ამიერკავკასიაში რევოლუციური სამართლებრივი გარღვევის ტოლფასი ქმედება გახლდათ.

სასჯელები ძველი ქართული სისხლის სამართლის მიხედვით

რაც შეეხება სასჯელებს, არსებობდა რამდენიმე ტიპის სასჯელი, კერძოდ: ზნეობრივი, გვემითი, ქონებრივი, სასიკვდილო და ოტოვენირალური. სასჯელების სისტემა ითვალისწინებდა ე.წ. ორდალებს, კერძოდ შანთით გამოცდას, რაც ჩვენი სუბიექტური შეხედულებით, სპარსული და ნაწილობრივ დასავლური სამყაროდან შემოვიდა საქართველოში.

ივანე ჯავახიშვილის აზრით ქართული სისხლის სამართლით გათვალისწინებულ სასჯელთა სისტემა მეზობელ ხალხთა და რასაკვირველია ასევე ქართველურ ტომთა რელიგიურ-მისტიკური წარმოდგენების ამსახველი დეონტური იდეების აპოფატიკური სამყარო გახლდათ. მაგალითად, ჯავახიშვილის აზრით ეგრედწოდებული ორდალები არსებობდა თვით კარდუხთა და მოსინიკთა ტომობრივ გაერთიანებებშიც. ჩვენი ხედვით კი, სასჯელები ფაქტობრივად წარმოიშვა ქართულ სინამდვილეში უძველესი ეტრუსკულ-რომაული ტრადიციების და კავკასიური სულიერი ეზოთერიკის გაერთიანების შედეგად. მაგალითად, ჩვენი ხედვით, თვით ზარათუშტრა კავკასიელი გახლდათ და ე.წ ცხრა ცეცხლის წრის მისტერია, რომელიც გაიარა ზარათუშტრამ აიანური მისტიკის ელამორფული ნაწილი გახლდათ.

ჩვენი ხედვით, ქართულ სისხლის სამართალში ერთმანეთს ოსტატურად ერწყმის მატერიალიზებული მიწიერი ეგზისტენცია და დეონტური სიბრძნის სილოგური უნივერსუმი. ჩვენი აზრით, ქართული სისხლის სამართალი წარმოადგენს ფენომენოლოგიურ ასოციაციურ კავშირთა სამყაროს, რომელიც ისტორიულ აბსოლუტად ძალგვიძს მივიჩნიოთ, მაგალითად ცნობილი ფაქტია, რომ თამარ მეფის დროს სიკვდილით არავინ დაუსჯიათ, რაც წარმოადგენს უბადლო ნიმუშს კავკასიაში დაწყებული აღმოსავლური რენესანსის ამორფული განვითარებისა.

ქართული სისხლის სამართალი იცნობს ე.წ განპატიჟების მოვლენას, რომლითაც არაერთხელ დასჯილან თვით სამეფო ოჯახის წევრებიც. მაგალითად, თვით სამეფო ტახტის მემკვიდრე დემნა ბატონიშვილი. ქართული სისხლის სამართალი გახლდათ ფაქტოლოგიურ კონდიციაში მყოფი მოძღვრება, რომელმაც ძალიან ძლიერი იდეური ხიდი გასდო დასავლეთსა და აღმოსავლეთს შორის. ზოგადად, ქართული სისხლის სამართალი წარმოადგენს სასჯელების საგამოძიებო მტკიცებულებების და ფაქტოლოგიური ბაზისების ამფონერსულ მთლიანობას.

ქართული სისხლის სამართლის ისტორიული ანალიზი XVI-XX სს.

მეთექვსმეტე საუკუნეში ქართული სისხლის სამართალი ძლიერ დაუახლოვდა ოსმალურ და სპარსულ იურიდიულ ტრადიციებს. კერძოდ ამასიის ზავის შემდგომ საქართველო მოსწყდა ევროპეიდულ პოზიტივისტურ სამართალს, შესაბამისად ქართული სამართლის სისტემა იქცა ამიერკავკასიისა და ახლო აღმოსავლეთის იურიდიულ ტრადიციათა გამაერთიანებელ აზრობრივ სამყაროდ.

ოსმალეთის იმპერიისა და სეფიანთა ირანის კულტურულმა ტრადიციებმა ფაქტობრივად განახორციელეს ერთგვარი ფსიქოგენური ინტერვენცია ამასიის ზავის შემდგომ პერიოდში. თუმცა, ჩვენი სუბიექტური შეხედულებით, რომელიც გარკვეულ ფაქტოლოგიურ მოცემულობებს ემყარება, უნდა ითქვას, თურქულ-სპარსულ-ყაჯიშური სამართალი გარკვეულ ინტელექტუალურ აზრობრივ ბრძოლას ჯერ კიდევ შუა საუკუნეებში აწარმოებდა აღმოსავლეთის საქრისტიანოს იურიდიულ იდეალებთან. მაგალითად, ევტიკი ალექსანდრიელის ისტორიულ-ფილოსოფიურ-იურიდიულმა ტრაქტატმა - ნაზიმ ალ-ჯავაჰირმა ფაქტობრივად განსაზღვრა კავკასიური ნეგატივისტური იურისპუდენციის ემპირიული განვითარების გეზი. ჩვენი აზრით, საქართველო გახლდათ ერთგვარი კონდიციონალური ხიდი, რომელიც ერთმანეთთან აკავშირებდა დასავლურ ემპირიულ ფაქტოლოგიას და აღმოსავლურ სოფისტურ ინტუიციას.

მე-15-16 საუკუნეთა მიჯნაზე დამყარდა სეფევიდური ტირანია და ოსმალური კონვენციური დიქტატის ძალადობრივი დიქტატურა ამიერკავკასიაში. ზოგადად, თავისუფლად შეიძლება ითქვას, აღმოსავლეთი და დასავლეთი, როგორც ურთიერთბალანსირებადი აზრობრივი სამყარო. ძალიან ღრმად ურთიერთქმედებდა წინა აზიასა და კავკასიაში. ქალთური სისხლის სამართალი ფაქტობრივად განიცდიდა, როგორც ევროპეიდული, ისე აზიური სისხლისსამართლებრივი ტრადიციების პირდაპირ ზეგავლენას. ჩვენი აზრით, ქართული სისხლის სამართალი წარმოადგენს დოგმატიკურ ფილოსოფიას, რომელიც აერთიანებს სასჯელთა სისტემას, ანთროპოცენტრიზმს, გარკვეულ წილად კი, აღმოსავლურ საკაცობრიო ალტრუიზმში გადაზრდილ კოსმოგენურ დეციზიონიზმს, სამართლებრივ სტრუქტურებასა და ემპირიულ სუბსუმციას.

მე-16 საუკუნეში ქართულმა სამართალმა განვითარების საკმაოდ რთული გზა განვლო. კერძოდ, ოსმალეთისა და ირანის ძალადობრივმა მმართველობამ უდიდესი დაღი დაასვა ქართულ სამართლებრივ აზროვნებასაც. მაგალითად, აღმოსავლეთ საქართველოში ირანმა თავადების მოსყიდვის წყალობით შექმნა ტირანული სამართლებრივი სისტემა, რომელიც აბსოლუტურად

უგულბელყოფდა გლეხთა ინტერესებს. გადაუჭარბებლად შეიძლება ითქვას, თუ არ ჩავთვლით ქართლის მეფეების ლუარსაბისა და სვიმონის მიერ გამოცემულ კონდომინიუ აქტებს, ფაქტობრივად ქართული არისტოკრატია უნისონში ლახავდა ხალხის ფართო მასების იურიდიულ უფლებებს.

მე-16-17 საუკუნეების მიჯნაზე საქართველოში შეინიშნება ოსმალეთის ოტოვერინალური იურიდიული ტრადიციების გავლენა. კერძოდ, დასავლეთ საქართველოში მომძლავრებულმა ტყვის სყიდვამ ფართო ხასიათი მიიღო. მე-17 საუკუნის დასაწყისში აღმოსავლეთ საქართველოში გაძლიერდა ეროვნული მოძრაობა, რომლის სათავეში დიდი მოურავი გიორგი სააკაძე აღმოჩნა. კერძოდ, სააკაძემ გაილაშქრა ირანის მიერ შემოღებული მაჰმადიანური წეს-ჩვეულებებისა და ყუჩაშარული ტადიციების წინააღმდეგ. ქრისტიანული სულიერება გახლდათ ის ძალა, რომელიც ისლამური დიქტატის არსებობის პირობებში წარმოადგენდა აუღებელ იდეურ ბასტიონს, რომელიც ქართველთათვის ერთგვარი ალმამატერი გახლდათ.

ოსმალეთისა და სპარსეთის ბატონობამ ქართულ სისხლის სამართალში მძლავრი დოგმატიკური დისონანსი შეიტანა. კერძოდ, განსაკუთრებით გახშირდა ადამიანებზე ძალადობა, რომელიც სისტემატურ ხასიათს ატარებდა თავადების მხირდან. სიტუაცია შედარებით გაუმჯობესდა როსტომის, ირანელთაგან ხოზრო მირზად წოდებული გამაჰმადიანებული ბაგრატიონის, ზეობისას, რომელმაც გააფორმა ერთგვარი იდეური ზავი სპარსულ კულტურასა და ქართველურ სულიერებას შორის. ზოგადად, მე-17 საუკუნით ქართული სისხლის სამართალი გამოირჩეოდა გასაოცარი სამართლებრივი ინსტიტუტებით, რომლებიც გარკვეულწილად მძლავრ ურთიერთბრძოლას აწარმოებდნენ ისლამურ კულტუროტროფულ ელემენტთა რელიგიურ-ფილოსოფიურ ექსპანსიასთან. ჩვენი სუბიექტური შეხედულებით, მე-17 საუკუნის მე-2 ნახევარში ქართული სისხლის სამართლის დოგმატიკა გარკვეულწილად ჰეტერონომიული საფეხურისაგან მძლავრ ავტონომიურ აზრობრივ სამყაროდ გარდაიქმნა. მე-17 საუკუნის მიწურულს, მაგალითად ცნობილმა მონარქმა არჩილმა ფაქტობრივად განახორციელა ერთგვარი იდეური გარღვევა და პირველმა გაილაშქრა გლეხთა უფლებების რღვევის წინააღმდეგ. მაგალითად, 1672 წელს გამოიცა ვახტანგ მე-5 შაჰნავაზისა და მისი ვაჟის, არჩილის მიერ ბრძანება, რომლის თანახმად გლეხის უსამართლოდ მჩაგვრელი ქონების 1/3-ს კარგავდა .

მე-18 საუკუნეში მომძლავრებულმა ლეკიანობამ დიდ წილად შეაფერხა ქართული სისხლის სამართლის განვითარება, რადგან ჩვენი მოკრძალებული ხედვით, მუდმივი ომიანობის პირობებში მაღალკუმანისტურ მატერიებზე ფიქრი პრაქტიკულად უაზრობაა. 1712 წელს გამოიცა ქართლის სამეფოს

სახლთუხუცესის ბიჯარი, რომლის თანახმად სამეფო საკუთრება და მასზე მზრუნველი მოსახლეობა განსაკუთრებულ უფლებებს იძენდა. განსაკუთრებით აღსანიშნავია, ირანის შაჰ ჰუსეინის მიერ ავღანეთის ბელად მირვისთან ბრძოლაში გაწვეული ქართველი მეომრების ოჯახებზე ახალი ტიპის საგადასახადო იმუნიტეტის დაწესება. 1709 წელს გიორგი მე-11-ის ყანდაარში დაღუპვის შემდგომ ირანი მძლავრ პოლიტიკურ კრიზისში აღმოჩნდა. ქართლში ვახტანგ მე-6-ის მიერ განხორციელებულმა სამართლებრივმა რეფორმებმა ფაქტობრივად ახალქართულ კულტურულ რენესანსს დაუდო სათავე. ვახტანგ მე-6-მ შექმნა „დასტრულამალი“, რომელიც აერთიანებდა: მოსეს რჯულს, ბერძნულ სამართალს და სომხურ იურიდიულ ტრადიციებს. მაგალითად, ამ წიგნზე დიდი ზეგავლენა იქონია მხითარგომისა და სიმეონ ჯულფელის ფილოსოფიურმა ხედვებმა, ხოლო, თავისმხრივ, ქართულმა სამართალმა დიდი გავლენა იქონია სომხურ იურისპრუდენციაზე. ვახტანგ მე-6-მ შექმნა მძლავრი სამართლებრივი მექანიზმი, რომელიც იცავდა გლეხებს. კერძოდ, მათი ჩაგვრა, ფაქტობრივად, სახელმწიფოს წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულად აღიქმებოდა. ვახტანგ მე-6-მ შექმნა იურიდიული აზროვნების ისეთი მოდელი, რომელიც აღემატებოდა მაშინდელ ევროპულ სამართალს.

აღსანიშნავია, რომ ვახტანგ მე-6-მ შექმნა ორიგინალური სამართლებრივი ნორმების კრებული - სამართალი ბატონიშვილის ვახტანგისა. იგი აერთიანებდა გარკვეულწილად ქრისტიანულ დოგმატიკასა და ქართველურ იზომორფიზმს. ვახტანგმა განახორციელა რა ერთგვარი კორელაცია ქართული და ევროაზიური სამართლებრივი რეტროსპექტივებისა, სათავე დაუდო სრულიად რევოლუციურ იურიდიულ სტილს დეციზიონისტური აზროვნებისა. მაგალითად, ამ კრებულში ცენტრალური ადგილი უჭირავს მონარქისტულ ლეგიტიმაციასა და სახალხო ლეგალურობის ფაზრანისტულ დოგმას. თავისუფლად შეიძლება ითქვას, ვახტანგ მე-6 იქცა ახალი ტიპის ისტორიულ-გენეტიკური სამართლებრივი აზროვნების გენიალურ დემიურგად. ვახტანგ მე-6-ის რეფორმების სიმყარე კარგად გამოჩნდა მაშინ, როდესაც მეფის რუსეთმა მისი ხარისხი აღიარა და მისმა მოქმედებამ თვით მე-19 სუკუნის 70-იან წლებამდე გასტანა. ერეკლე მე-2-მ ქართული სისხლის სამართალი ძირითადად ერთგვარი სუბსუმციური მოვლენების აღწერის დეონტურ სამსახურში ჩააყენა. მაგალითად, ერეკლე მე-2-ის მიერ 1754 წელს გამოცემულ წყალობის სიგელში ბოდბის ხევის გლეხებისადმი იგი აცხადებს - წყეულიმც იყოს ის, ვინც თქვენი მიწები უმართლოდ მიიჩემოს. ცნობილი ფაქტია, რომ ერეკლე მეორე იცავდა დაბალი ფენების ინტერესებს და, ზოგადად, მისი ლაშქრის ძირითად ბირთვს თავადებთან ერთად გლეხებიც შეადგენდნენ. მაგალითად, ერეკლე მეორის მიერ 1774 წელს მუდმივი ლაშქრის შექმნამ ქართლ-კახეთის მოსახლეობას განვითარების ახალი შესაძლებლობები დაანახა, რაც,

ბუნებივია, აისახა მაშინდელ სამართლებრივ სინამდვილეზე. კერძოდ, ერეკლე მეორემ ჩამოაყალიბა ის, რაც უცხო იყო მაშინდელი ევროპისთვის, კერძოდ ხალხის ნებისა და მონარქის პასუხისმგებლობის ექსტრაპოლირებული კუმულაცია. ერეკლე მეორემ ქართული სისხლის სამართალი, ვახტანგ მეექვსის მსგავსად, ქართველი ხალხის და მე-18 საუკუნის სინამდვილისთვის, რაც არ უნდა პარადოქსულად ჟღერდეს, არაქართველებისთვის თანაბარზომიერი დაცვის მეტაფიზიკურ მექანიზმთა ამფონენსურ მთლიანობად გარდაქმა.

სოლომონ პირველმა გადადგა რა რევოლუციურ-სამართლებრივი ნაბიჯი, კერძოდ 1759 წელს მოწვეულ საეკლესიო კრებაზე საეკლესიო პირებთან სინქრონში დაგმო ტყვის სყიდვა. სოლომონ პირველი გახლდათ მონარქი, რომელიც ვახტანგისა და ერეკლეს მსგავსად იცავდა „უბრალო მოსახლეობას“. ჩვენი აზრით, სოლომონ პირველი მე-16 საუკუნის კათალიკოსის ერდემონ ჩხეტიძის სულიერი მემკვიდრე იყო, რომელიც იმსახურებდა იმ ტიტულს, რომელსაც ატარებდა. მაგალითად, 1769 წელს მან გააუქმა რაჭის საერისთავო, კერძოდ მან მხარი დაუჭირა წვრილ რაჭველ აზნაურებს და, შესაბამისად, სათავე დაუდო მკვალსამართლებრივ ინსტიტუციონალურ მექანიზმს, რაც გარკვეულწილად, კავკასიური დემოკრატიზმის განსაცვიფრებელი ეპოქალური მეტამორფოზა გალხდათ.

მე-19 საუკუნეში კაპიტან ისპრავნიკების მმართველობის დამყარებიდან ქართული სისხლისსამართლებრივი ინსტიტუციის სრულ ლიკვიდირებამდე ქართველმა ხალხმა ჯერ მთავარმმართველების და შემდეგ მეფისნაცვლების რეჟიმამდე ძალიან საინტერესო განვითარების გზა განვლო. მაგალითად, ცნობილი ფაქტია, რომ რუსეთის იმპერიის ისტორიაში პირველმა სწორედ ქართველმა ილია ჭავჭავაძემ წარადგინა რუსეთის იმპერიის სათათბიროში სიკვდილით დასჯის წინადადება, რაც არ დაკმაყოფილდა. მეფის რუსეთის დამხობის შემდგომ საქართველოს პირველ დემოკრატიულ რესპუბლიკაში ნოე ჟორდანიამ განახორციელა მძლავრი სამართლებრივი რეფორმები და შექმნა კავკასიაში პირველი სეკულარული სახელმწიფო. ბოლშევიკებმა დაამყარეს ტოტალიტარული რეჟიმი, რაც აისახა კანონმდებლობაზეც. ამ შემთხვევაში. სახელმწიფო ინტერესმა დათრგუნა ინდივიდუალური ნებელობა.

შეჯამება

ჩვენი სუბიექტური შეხედულებით, ქართული სისხლის სამართალი ისტორიულად გახლდათ გასაოცარი აზრობრივი ფენომენი, რომელიც ავითარებდა ქართულ იურიდიულ აზროვნებას და ამ გზით ასრულყოფილებდა ნაციონალურ კულტურას. ჩვენი ხედვით, ქართული სისხლის სამართალი გახლავთ მარადიული ძრავა, რომელიც მუშაობას არასდროს შეწყვეტს და რომელიც კაცობრიობას ინტელექტუალური პროგრესის ახალ სულიერ, სხეულბრივ საფეხურზე აღამაღლებს. ქართული სისხლის სამართლის მონოეთნოგენური მისია ცხადდება ერვოპეიდული სამართლის რეტროაქტიულ ბუნებაში, რაც გარდაისახება ინტროსპექტიულ ჭეშმარიტებად. საბოლოო ჯამში, შეიძლება ითქვას, რომ ქართველური სისხლის სამართლის ისტორიის შესწავლა გზას გაგვიხსნის მსოფლიო ხალხთა სისხლისსამართლებრივი კულტურის გენეზისის ოკულტურ სიდრმეთა დაუფლებსკენ. მოვა დრო და ქართული სისხლის სამართალი მსოფლიო ნორმატიული მართლწესრიგის მშობელ ეგზისტენციალურ საზრისთა ამფონერსულ საწყისს და აუტოპოიეტური ბუნების დოკმატიკურ დინეზე შესწავლის ფროცსეის მმართველ ისტორიულ და იმპერიულ-ანალიტიკურ, მოცემულობათა ბიქვეიორისტულ წყაროდ იქცევა კაცობრიობისთვის.

ბიბლიოგრაფია:

- ქართული სამართლის ისტორია - ივანე ჯავახიშვილი. ტფილისი, 1928 წ.